

Lausunto alustavaan esitykseen palveluverkoksi 8.8.2023

Hämeenlinnan Seudun Vanhempainyhdistys ry

Hämeenlinnan Seudun Vanhempainyhdistyksen toiminta-ajatuksena on koota Hämeenlinnan eri kaupunginosissa ja pitäjissä toimivien koulujen vanhempainyhdistykset työskentelemään yhteisten asioiden parissa.

Lakkautusuhan alla olevat koulut

Yhtään koulua Hämeenlinnassa ei tule lakkauttaa. Ei suurta, ei pientä, eikä tavallisen kokoista koulua. Niillä kaikilla on oma tarkoituksensa alueillaan.

Alvettulan koulun lakkautus olisi murskaava isku alueella asuville ihmisille, Miemalan koulusta puhumattakaan. Puhummeko tässä kohdin pikemminkin pitäjien ja kaupunginosien lakkauttamisesta? Näiden koulujen lakkautusten heijastusvaikutukset Hämeenlinnan asukkaistaan kiinni pitämisen voimaan ovat merkittäviä.

Joidenkin arvioiden mukaan neuropsykiatrisesti oireilevia lapsia saattaa olla 10-15 % koululaisista. Eräs keskeinen asia, jota he kasvaessaan tarvitsevat, on sosiaalinen turva. Kaikki muu tulee vasta sen jälkeen, myös oppiminen.

Luolajan koulu toimii turvasatamana ja varaventiilinä Nummen yhtenäiskoulun koululaisille ja samaa funktiota toimittaa Ortelan koulu Hämeenlinnan yhteiskoululle. Ne elävät lähekkäin, toisiaan täydentävässä symbioosissa, eikä tätä arvokasta, itsestään syntynyttä luonnollista asetelmaa saa missään tapauksessa mennä kukaan rikkomaan. Erityisesti korostamme, että lapsivaikutusten arviointia ei ole tietävästi ulotettu sen enempää Nummen yhtenäiskouluun kuin Hämeenlinnan yhteiskouluunkaan. Miksi?

Tarvasmäen yksiköllä on tärkeä tehtävä Kirkonkulman koulun tilanahtauden helpottamisessa, eikä ennustettu muutaman kymmenen oppilaan vähennys tätä muuta. Kirkonkulman koululla on jokainen nurkka otettu opetuskäyttöön eikä koululla ole enää esimerkiksi kunnollista kirjastoa oppilaille, nuorisotilasta puhumattakaan. Käikälän alueella ilkeä ja häiriökäyttäytyminen ovat lisääntyneet viime aikoina vaarallisen paljon, aktiivinen nuokkaritoiminta kylällä vähentäisi näitä lieveilmiöitä.

Hämeenlinnan Seudun Vanhempainyhdistys vastustaa koulujen lakkautuksia

Pienten, normaalin kokoisten koulujen säilyttäminen on tärkeää monesta eri näkökulmasta. Pienemmillä kouluilla viittaamme virkakunnan lakkautettaviksi ehdottamiin kouluihin. Vaikka lasten lukumäärä saattaisi kulloistenkin ennusteiden mukaisesti ajoittain vaihdella osissa pitäjiä ja kaupunginosia, on huomioitava, että pienempien koulujen tarjoama opetus ylläpitää alueensa arjen vaivattomuutta ja alueellista yhteisöllisyyttä ja sitä kautta alueen elinvoimaa.

Koulun lakkautus tarkoittaa lähtölaskentaa alueen näivettymiselle ja sitä kautta koko kaupungin elinvoimalle: lapsiperheiden lukumäärä vähenee, josta seuraa palveluiden

kysynnän väheneminen, jolloin myös palveluiden tarjonta taas vähenee ja edelleen, lapsiperheiden määrä vähenee jälleen. Syösykierre on valmis. Kun alueen koulu on lakkautettu, sen sijalle ei voi virkakunnan palveluverkkoinfossa 8.8.2023 esille tuomasta ajatuksenkulusta poiketen enää koskaan nousta uutta koulua, koska koulun puuttuminen ei enää houkuttele alueelle lapsiperheitä, jotka ovat edellytyksenä koulun rakentamiselle.

Viranhaltijoiden esittämää palveluverkkoehdotusta ohjaa vahvasti lasten lukumäärän ennustettu ajoittainen väheneminen ja siitä haettava taloudellinen hyöty. Ikään kuin käsiä hieroen lähdetäisiin toteuttamaan ennustetta sen sijaan, että ryhdyttäisiin toimiin ennusteen toteutumisen estämiseksi. Ongelmat niin kaupunkirakenteen toimialalla kuin kaupungin strategiayksikössä pitää korjata esimerkiksi kaavoitustyötä tehostamalla. Tätä Hämeenlinnan kaupungin hankalaa ongelmakenttää on julkisuudessa viimeksi sivuttu Hämeen Sanomien pääkirjoituksessa 30.8.2023.

Ennusteen tulisi laukaista järeämmät toimenpiteet elinvoiman kasvattamiseksi, mutta nyt on ehkä huomaamatta lähdetty elinvoiman surkastumisen tielle koettamalla lopettaa lapsiperheiden tuiki tarpeellisia palveluita. Viranhaltijoiden esityksessä ei ole tuotu esille ollenkaan arviota niistä taloudellisista menetyksistä, joita koulujen lakkauttaminen Hämeenlinnalle aiheuttaisi, kun sekä veto- että pitovoima alkaa hiipumaan.

Haluamme huomauttaa, että palveluverkkoinfossa 8.8.2023 esitetyn mukaisesti Hämeenlinna menetti rankalla kädellä lapsiperheitä vuosien 2014-2018 aikana. Noiden vuosien aikana Hämeenlinna kävi läpi kolme lapsille, heidän vanhemmilleen ja alueiden asukkaille raskasta ja ahdistavaa alakoulujen palveluverkkoselvitystä. Näkeekö kukaan syy-yhteyttä pitovoiman katoamiselle? Onko tapahtuneesta mahdollisesti opittavissa jotakin?

Ehdotamme, että virkakunta vetää ehdotuksensa koulujen osalta takaisin ja tekee uuden, Hämeenlinnan veto- ja pitovoimaa kasvattavan ehdotuksen, jossa kouluja ei lakkauteta. Uuden ehdotuksen pitää tuoda esille ne sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan keinot, joilla Hämeenlinnan väkiluku saadaan osaltaan nousuun. Erityisesti pitää huomioida lapsiperheiden arjen sujuvuuden varmistaminen.

Koronavuosien aikana massiivisesti yleistynyt etätyöskentely ei tunne maantieteellisiä rajoja. Toimistolla satunnaisesti käyvä pendelöijä voi hyvin vaivattomasti muuttaa johonkin toiseen yhtä kauniiseen, mutta lapsiystävälliseen radanvarren kaupunkiin.

Hämeenlinnan Seudun Vanhempainyhdistys vastustaa vahvasti koulujen lakkautuksia.

Lasten määrän ennustetun vähenemisen hyödyt

Lasten määrän ennustettu väheneminen nähdään palveluverkkoesityksessä hyvin negatiivisena asiana. Pienempi lasten määrä voi kuitenkin mahdollistaa resurssien, kuten opettajien ja tilojen, tehokkaamman käytön. Tämä johtaa laadukkaampaan opetukseen ja yksilöllisempään huomioon. Kansallisessa mediassa on jatkuvasti esillä opettajien työn kuormittavuus ja vaatimukset. Vähemmän oppilaita voisi tarkoittaa

pienempiä opetusryhmäkokoja. Tämä voi mahdollistaa opettajille paremman mahdollisuuden keskittyä jokaiseen oppilaaseen ja tarjota yksilöllisempää tukea.

Vähemmän oppilaita luokkahuoneissa johtaa rauhallisempaan ja keskittyneempään oppimisympäristöön, mikä edistää oppimista ja hyvinvointia. Pienempi lasten määrä voisi mahdollistaa koulun erikoistumisen tiettyihin opetusalueisiin tai ohjelmiin, jotka voivat tarjota ainutlaatuisia oppimiskokemuksia. Vähemmän oppilaita voisi tarkoittaa myös enemmän tilaa ja resursseja koulun ulkopuolisille harrastuksille ja toiminnoille, jotka voivat rikastuttaa oppilaiden kokemusta.

On totta, että lasten lukumäärän ennustetulla vähenemisellä voi olla myös haitallisia vaikutuksia, kuten sellaisia taloudellisia haasteita, joihin ei ole osattu ajoissa varautua. On kuitenkin tärkeää punnita sekä hyödyt että haitat huolellisesti päätöksenteossa ja ennen kaikkea varmistaa, että lasten hyvinvointi ja oppiminen ovat aina etusijalla. Ehdotetut lakkautukset vaikuttavat ylimitoitetuilta. On mahdotonta päättää lakkautuksista, ennen kuin esimerkiksi selviää seudulle kaavaillun postikeskuksen kohtalo, kaupungin haasteet kaavoitustyössä sekä lähistöllä olevien isojen koulujen todelliset resurssit ottaa vastaan lisää oppilaita.

Opetussuunnitelman toteuttaminen pienessä koulussa

Pienessä koulussa opiskelu tukee opetussuunnitelman tavoitteita monin eri tavoin. Neuropsykologisista syistä oireileville koululaisille on mahdollista tarjota yksilöllistä opetusta ja huomiota jokaiselle oppilaalle. Tämä auttaa vastaamaan erilaisiin oppimistarpeisiin ja tukemaan oppilaiden vahvuuksia ja heikkouksia. Pienet koulut ovat joustavia opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä voi mahdollistaa erilaisten oppimismenetelmien ja -aktiiviteettien käytön, mikä rikastuttaa oppimiskokemusta.

Pienissä kouluissa opetus voidaan usein räätälöidä paikalliseen ympäristöön ja kulttuuriin sopivaksi. Tämä voi auttaa oppilaita ymmärtämään oppimissisältöjä paremmin ja näkemään niiden merkityksen omassa elämässään. Kontekstuaalinen opetus auttaa lapsia omaksumaan arvoja ja kunnioittamaan paikallista oppimisympäristöään, mikä johtaa myöhemmin parhaimmillaan takaisinmuuttoon lapsena arvokkaaksi koetulle alueelle.

Pienissä kouluissa voidaan toteuttaa monialaista oppimista, jossa eri oppiaineet integroidaan yhteen. Tämä auttaa oppilaita näkemään oppimisen kokonaisvaltaisena ja luomaan yhteyksiä eri aiheiden välille. Isoissa luokissa ei ole mahdollista toimia pienryhmissä, integroiden oppiaineita. Pienissä kouluissa arempien oppilaiden on usein helpompi osallistua tunneilla ja tuoda omia ajatuksiaan esiin. Tämä aktiivinen osallistuminen syventää oppimiskokemusta ja edistää oppimista.

Pienet koulut voivat tarjota henkilökohtaista tukea neuropsykologisista syistä oireileville oppilaille, jotka tarvitsevat erityistä huomiota tai tukea oppimisessaan tai sosiaalisissa taidoissaan. Suuret koulut eivät sovi näille ns. Nepsy-lapsille ja ennen suurempia tukitoimia tai siirtymistä erityisluokalle, moni perhe on kokenut parhaaksi vaihtoehdoksi vaihtaa pieneen kouluun. Pienet koulut luovat usein vahvan yhteisön, jossa opettajat, oppilaat ja vanhemmat tuntevat toisensa. Tämä edistää positiivista oppimisympäristöä ja oppilaiden hyvinvointia.

Kaiken kaikkiaan pienet koulut voivat tarjota monia etuja opetussuunnitelman toteuttamisessa tarjoamalla yksilöllistä opetusta, joustavuutta, paikallisuutta ja mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen. Oppilaiden siirtyessä suureen yläkouluun he ovat valmiimpia toimimaan itsenäisinä, itsevarmoina oppilaina saatuaan turvallisen kasvuympäristön itselleen sopivammassa, pienemmässä alakoulussa.

Asuinalueiden elinvoima ja taloudellinen näkökulma

Pieni koulu vaikuttaa positiivisesti asuinalueen elinvoimaan useilla tavoilla. Pienet koulut luovat läheisen yhteisön, jossa opettajat, oppilaat ja vanhemmat tuntevat toisensa. Tämä luo vahvempia sosiaalisia siteitä ja yhteisöllisyyttä, mikä parantaa alueen elämänlaatua ja houkuttelevuutta. Pienillä kouluilla on vetovoimaa perheiden keskuudessa ja erityisesti niiden, jotka arvostavat yksilöllistä huomiota ja turvallista oppimisympäristöä. Koulu houkuttelee myös uusia asukkaita alueelle ja auttaa säilyttämään väestön. Hämeenlinnan sijainti Tampereen ja Helsingin välissä on ehdottomasti valttikortti ja lapsiperheille houkutteleva vaihtoehto. Koulujen lakkauttaminen heikentäisi merkittävästi kaupungin houkuttelevuutta.

Kouluilla on merkittävä rooli asuinalueiden kehittämisessä ja niillä on positiivinen vaikutus alueisiin verrattuna niihin, joissa ei ole koulua. Koulut ovat houkuttelevia perheille. Perheiden asettuminen alueelle lisää asukkaiden määrää. Koulut luovat yhteisöllisyyttä ja tukevat naapuruston vuorovaikutusta. Vanhemmat ja lapset voivat tavata toisiaan koulun tapahtumissa, mikä vahvistaa yhteisöä ja luo sosiaalisia siteitä. Koulu voi toimia vetovoimatekijänä, joka kannustaa muita palveluita asettumaan alueelle. Varsinkin pitäjissä koulu voi olla elinehto alueelle. Koulun läheisyys lisää kiinteistöjen arvoa. Monet perheet ovat valmiita maksamaan enemmän asunnosta, joka sijaitsee lähellä koulua.

Koulu tarjoaa alueensa asukkaille monenlaisia mahdollisuuksia harrastaa ja osallistua erilaisiin toimintoihin. Koulun saleja vuokrataan liikuntaharrastuksiin ja muuhun vapaa-ajan toimintaan. Tämä voi auttaa ehkäisemään nuorten koulupudokkuutta ja tarjota heille positiivisia vaihtoehtoja vapaa-ajalle. Koulujen pihat toimivat lähiliikuntapaikkoina alueen asukkaille. Koulujen läheisyys vähentää moottoriajoneuvojen tarvetta, kun oppilaat ja vanhemmat voivat kävellä tai pyöräillä kouluun. Tämä edistää kestävästä liikkumisesta ja vähentää liikenteen aiheuttamia haittoja.

Alueella sijaitseva koulu pitää kiinteistöjen arvon korkealla, sillä koulu tekee alueesta houkuttelevamman asuinpaikan. Tämä hyödyttää paikallisia asukkaita ja kiinteistöjen omistajia. Pienet koulut tukevat paikallistaloutta. Koulun henkilökunta, vanhemmat ja oppilaat voivat tukea alueen yrityksiä ja palveluita, mikä lisää taloudellista aktiivisuutta. Lapset voivat itse kulkea koulumatkansa, eikä vanhempien tarvitse murehtia kouluun lähdistä ja kotiin tulemisista, mikä osaltaan tekee arjen hyväksi, terveelliseksi ja vaivattomaksi. Koulukuljetukset ovat Hämeenlinnassa olleet kaoottisia jo nykyisillä kuljetusmäärillä.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että koulut edistävät asuinalueiden elinvoimaa tarjoamalla houkuttelevuutta perheille, luomalla yhteisöllisyyttä, kannustamalla palveluiden kehittämiseen, lisäämällä kiinteistöjen arvoa, tarjoamalla aktiviteetteja ja

helpottamalla liikkumista. Tämä tekee koulun läheisistä alueista elinvoimaisempia ja houkuttelevampia asuinpaikkoja.

Koulu osana kulttuuriympäristöä

Koulu toimii kulttuurisen ja historiallisen identiteetin vahvistajana alueella. Se säilyttää perinteitä ja edistää alueen ainutlaatuista paikalliskulttuuria. Luolajan, Miemalan ja Ortelan koulut ovat yleiskaavassa suojeltuja, arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön sijoitettavia kouluja.

Yleiskaavassa suojeltujen koulujen ja miljöiden säilyttäminen on kaupungille hyödyllistä useista syistä. Suojeltujen rakennusten säilyttäminen auttaa säilyttämään alueen kulttuuriperintöä ja historiaa. Tämä luo ylpeyttä ja identiteettiä paikallisyhteisössä sekä houkuttelee kulttuurin ja historian ystäviä alueelle.

Vanhojen rakennusten säilyttäminen edistää kestävästä kehitystä, sillä se vähentää tarvetta uusille rakennushankkeille ja raaka-aineiden käytölle. Tämä tukee kaupungin tavoitteita ympäristöystävällisyydessä ja resurssien säästämässä. Suojellut rakennukset ja miljööt voivat säilyttää arvonsa ajan myötä, mikä voi tukea kaupungin pitkän aikavälin taloudellista vakautta.

Uudisrakennusten kunto ei välttämättä ole sen parempi kuin vanhojen hyvin huollettujen rakennusten. Vanhat satavuotiaat koulut kestävät todennäköisesti vielä toiset sata vuotta käyttökelpoisina. Vaikka kaupungilla on painetta säästää kiinteistökuuluissa ja vaikka palveluverkkoselvityksen periaatteiksi oli kirjattu kiinteistöistä luopuminen, kaupungin ei kannata hankkiutua eroon kaikista kiinteistöistä. Koulujen vuokraaminen ulkopuolisilta on hyvin kallista ja tilat eivät aina ole toimivia, kuten Seminaarin ja Nummen koulujen kohdalla olemme saaneet huomata.

Kaiken kaikkiaan suojeltujen koulujen säilyttäminen yleiskaavassa voi tuoda monia positiivisia vaikutuksia kaupungille, kuten kulttuuriperinnön säilyttämistä, kestävästä kehitystä, yhteisöllisyyttä ja taloudellista hyötyä.

Lasten oikeudet

Lasten hyvinvointi ja oikeudet korostavat tarvetta säilyttää pienten koulujen tarjoamat edut suurempien koulujen rinnalla. Pieni koulu tarjoaa mahdollisuuden yksilölliseen opetukseen ja huomioon, mikä auttaa jokaista lasta saavuttamaan parhaan mahdollisen oppimistuloksen. Tämä vastaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen periaatetta lapsen oikeudesta kehittyä täyteen potentiaaliinsa.

Pieni koulu luo herkimmille lapsille turvallisen ja läheisen oppimisympäristön, jossa lapset voivat tuntea olonsa turvallisiksi ja hyväksytyksi. Tämä tukee lapsen oikeutta suojeluun ja osallistumiseen. Pienet koulut voivat tarjota mahdollisuuden osallistua erilaisiin toimintoihin ja tehtäviin, mikä edistää lasten oikeutta leikkiin, virkistykseen ja osallistumisen päätöksentekoon.

Lähikoulu voi tarjota lapsille ja perheille useita etuja verrattuna kaukana sijaitsevaan kouluun. Lähikoulu luo lapsille turvallisen ja tutun ympäristön. Vanhemmat voivat olla lähellä, mikä lisää turvallisuuden tunnetta. Lapset voivat kävellä tai pyöräillä kouluun, mikä edistää liikunnallista elämäntapaa.

Lähikoulu vähentää matkustamiseen kuluvaan aikaa ja vaivaa. Tämä tarkoittaa, että lapset ja heidän vanhempansa saavat enemmän aikaa lepoon, läksyjen tekoon ja harrastuksiin, mikä tasapainottaa heidän päivittäistä aikatauluaan. Sanalla sanoen, se tekee perheen arjen sujuvaksi. Pienet lähikoulut luovat vahvempia yhteisöjä, kun vanhemmat, opettajat ja oppilaat tuntevat toisensa paremmin. Tämä edistää positiivisia sosiaalisia suhteita ja tukiverkostoja. Lähikoulu voi edistää perheen yhteenkuuluvuutta, kun vanhempien on helpompi osallistua koulun tapahtumiin ja seurata lastensa koulunkäyntiä.

Kaiken kaikkiaan lähikoulu tarjoaa lapsille ja perheille henkilökohtaisempaa, turvallisempaa ja yhteisöllisempää oppimisympäristöä, joka tukee heidän hyvinvointiaan ja kehitystään monin tavoin.

UNICEF:n lapsiystävällinen kunta

Kun kunta on valittu UNICEF:n lapsiystävälliseksi kunnaksi, se tarkoittaa, että kunta on sitoutunut edistämään lasten oikeuksia ja hyvinvointia monipuolisesti. Tämä voi sisältää pyrkimyksiä tarjota lapsille laadukasta koulutusta, turvallisia ympäristöjä ja muita palveluita, jotka edistävät lasten hyvinvointia. Koulujen lakkauttamisuhan alla on otettava huomioon monia tekijöitä, jotta lapsiystävällisyyden periaatteet säilyvät.

Koulujen lakkauttaminen vaikeuttaa lasten mahdollisuutta saavuttaa koulutusta. On tärkeää huolehtia siitä, että lapsilla on mahdollisuus päästä kouluun turvallisesti ilman kohtuutonta matka-aikaa ja saada korkealaatuista opetusta.

UNICEF:n lapsiystävällisissä periaatteissa korostetaan lasten osallisuutta päätöksenteossa. Koulujen lakkauttamisesta päätettäessä on tärkeää kuulla myös lasten ja nuorten mielipiteitä ja ottaa ne huomioon. Toivomme että lapsivaikutusten arviointi vaikuttaa päätöksentekoon. Koulutus ei rajoitu vain oppimiseen, vaan sillä on merkitystä myös lasten sosiaaliselle ja emotionaalille hyvinvoinnille. Koulujen lakkauttamisen vaikutuksia tulee tarkastella laajemmin kuin pelkästään oppimistulosten kautta.

Lapsiystävällinen kunta pyrkii tarjoamaan lapsille turvallisia ympäristöjä. Kunnan on huolehdittava siitä, että koulut ja oppimisympäristöt ovat turvallisia ja soveltuvat lasten tarpeisiin. Monimuotoiset koulut vastaavat monimuotoisten lasten ja perheiden tarpeisiin. Kun kunnassa harkitaan koulujen lakkauttamista, on tärkeää tehdä päätökset huolellisen suunnittelun ja arvioinnin perusteella, ottaen huomioon UNICEF:n lapsiystävälliset periaatteet ja varmistaen, että lasten hyvinvointi ja oikeudet säilyvät ensisijaisina tavoitteina.

Loppukommenttina todettakoon, että mielestämme tätä palveluverkkoselvityksen valmistelua ja mahdollista toteutumista leimaa kiire ja hätäisyys. Myös suunnitellut koulujen lakkautukset toteutettaisiin niin hätäisellä aikataululla, että esim. HYK:n

remontin valmistuminen ja Ortelan samanaikainen lakkauttaminen 2025 ei tulisi onnistumaan. Verkkosivuilta löytyvässä tausta-aineistossa on aikataulupuutoksia ja virheitä koskien peruskorjattavia osa-alueita. Esimerkiksi Luolajan osalta vesikattoa ja salaojia koskevat tiedot eivät ole paikkaansapitäviä.

Lausunnon laati Hämeenlinnan Seudun Vanhempainyhdistyksen hallitus

Miina Huovinen, Lyseon koulu
Sarina Pulkka, Luolajan koulu
Kati Grönvall, Seminaarin koulu
Sanna Krankkala, Nummen yhtenäiskoulu
Kaisa Martola, Hämeenlinnan yhteiskoulu
Suvi Laitamäki-Kuvaja, Ortelan koulu
Heini Selinummi, Konnarin koulu
Päivi Äyhönen, Kaurialan lukio
Johanna Suomalainen, Kaurialan koulu
Tommi Lyytikäinen, Jukolan koulu
Jouni Simula, Ortelan koulu

Lähteet

Hämeenlinnan kaupungin palveluverkkoinfo 8.8.2023

Hämeen Sanomien pääkirjoitus 30.8.2023

<https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/>

Kanta-Hämeen maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt -raportti (2019)

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>